

STANDARD KLIMA- OG MILJØKRAV TIL OSLO KOMMUNES BYGGE- OG ANLEGGSPLASSE

Sammendrag

Oslo kommune har ambisiøse klimamål og skal redusere utslippene med 95 % innen 2030. Det følger av kommunens anskaffelsesstrategi at: *«Kommunen skal i all planlegging av anskaffelser ta utgangspunkt i målet om å bli en utslippsfri by.»* og at *«Kjøretøy og bygg- og anleggsmaskiner som brukes i forbindelse med utførelse av arbeid for Oslo kommune, skal som en hovedregel ha nullutslippsteknologi [..].»* Kommunens klimabudsjett har samme ambisjoner.

Denne saken fremmes for å sikre at kommunens virksomheter opptrer på en fremoverlent, gjennomtenkt og enhetlig måte når det gjennomføres bygge- og anleggsprosjekter, slik at Oslo kommune når sine ambisiøse klimamål.

I nullutslippsbyen vil de rene nullutslippsteknologiene (el og hydrogen) utgjøre en stor del av løsningen for å unngå klimagassutslipp fra kjøretøy og maskiner. Byrådet vil imidlertid presisere at biogass, og eventuelle andre biodrivstoff som er bærekraftig produsert og som kan dokumenteres å gi tilsvarende klimanytte som el og hydrogen, er en viktig del av klimaløsningen for tunge kjøretøy, anleggsmaskiner og skip. Produksjon av biogass fra lokale avfallsressurser er god ressursutnyttelse og har ikke de samme negative effektene i produksjon som en del andre biodrivstoff har. Bruk av biogass medfører imidlertid noe utslipp som bidrar til lokal luftforurensning.

I bygge- og anleggssektoren skjer nå et teknologisk skifte der utslippsfrie løsninger er på vei inn i markedet. I takt med markedsutviklingen vil Oslo kommune stille strengere krav og legge tydeligere føringer for å fremme grønn omstilling i bygge- og anleggsnæringen. For leverandørene vil felles standard krav med varslet innstramming, være viktig for å skape forutsigbarhet og trygge store investeringer knyttet til innkjøp av maskiner og kjøretøy som kun finnes i begrenset opplag.

Oslo kommune vil fortsette å stille krav til at alle kommunens bygge- og anleggsplasser skal være fossilfrie. I tillegg skal alle kjøretøy som benyttes til transport av masser og avfall være fossilfrie. Det stilles videre krav til at oppvarming og tørk av byggeplass skal foregå utslippsfritt med fjernvarme, elektrisitet eller hydrogen.

Kommunen vil også benytte tildelingskriterier for å premiere leverandører som kan levere utslippsfrie og biogassdrevne løsninger. Dette skal fremme lavutslippsløsninger for bygge- og anleggsmaskiner. Tildelingskriteriene for massetransport premierer både utslippsfrie kjøretøy, biogasskjøretøy og redusert kjørelengde. I tillegg vil leverandørene premieres for øvrige klimatiltak knyttet til annen transport eller smarte løsninger som gir reduserte utslipp i arbeidet knyttet til bygge-/anleggsplassen.

I tillegg til utslippsreduksjoner og en enhetlig og koordinert opptreden, er et siste viktig formål med byrådssaken å fremme innovasjon og introduksjon av utslippsfrie anleggsmaskiner og kjøretøy. Oslo har allerede markert seg på dette området, og denne saken er et viktig skritt for å realisere byrådserklæringens ambisjoner. Nye krav og tildelingskriterier vil også kunne spille en viktig rolle i å mobilisere tilsvarende innsats hos andre offentlige og private byggherrer i Norge og internasjonalt.

De standard miljø- og klimakrav til kommunens bygge- og anleggsplasser som vedtas i denne saken, er utarbeidet av Utviklings- og kompetanseetaten i samråd med Klimaetaten og berørte kommunale virksomheter. Det ble våren 2019 arrangert en åpen leverandørkonferanse hvor bygge- og anleggsbransjen fikk anledning til å komme med innspill til kravstillingen. Innspill fra berørte virksomheter er en del av grunnlaget for kravstillingen som fremmes i denne saken.

Saksfremstilling

1. Bakgrunn

Klimautfordringen krever en betydelig omstilling i alle sektorer for å begrense global oppvarming. Oslo kommune har satt ambisiøse klimamål, og skal redusere utslippene med 95 % innen 2030. For å nå klimamålet må alle enkeltutslipp adresseres.

Oslo kommunes anskaffelsesstrategi, jf. byrådssak 1104/17, og kommunens klimabudsjett, jf. sak1/2019 kapittel 2, gir sterke føringer for hvordan Oslo kommune skal bruke sin innkjøpsmakt gjennom anskaffelser til å nå målet om at Oslo skal bli en utslippsfri by. I klimabudsjettet heter det at *Oslo kommune skal bruke sin innkjøpsmakt til å sette minimumskrav, eventuelt tilpassede tildelingskriterier som premierer de beste løsningene ut fra et klimaperspektiv. Kravene vil bli anvendt i kommunens bygge- og anleggsvirksomhet. For å effektivisere bruken av anskaffelser som virkemiddel for å oppnå utslippsreduksjon skal det etableres felles klima- og miljøkrav og en styrket, felles veiledningsfunksjon for klimavennlige anskaffelser.* Videre sier anskaffelsesstrategien at *kjøretøy og bygg- og anleggsmaskiner som brukes i forbindelse med utførelse av arbeid for Oslo kommune som hovedregel skal ha nullutslippsteknologi.* Anskaffelsesstrategien fremhever også biogass som et alternativ, og i ny klimastrategi presiserer byrådet at biogass, og eventuelle andre biodrivstoff som er bærekraftig produsert og som kan dokumenteres å gi tilsvarende klimanytte som el og hydrogen, er en viktig del av klimaløsningen for tunge kjøretøy, anleggsmaskiner og skip.

Fossilfrie bygge- og anleggsplasser, der man erstatter fossilt diesel med biodiesel, er allerede utbredt blant Oslo kommunes virksomheter, og fossilfrie byggeplasser bidrar til at Oslo kan oppfylle klimamålene. Bruk av utslippsfri teknologi - strøm, fjernvarme og hydrogen - vil ytterligere bidra til å eliminere lokale utslipp som NOx, svevestøv og støy.

Hovedformålet med denne byrådssaken er å bidra til å realisere byrådets mål og ambisjoner, slik disse fremkommer i byrådserklæringen, kommunens klimabudsjett og kommunens anskaffelsesstrategi:

1. Utslippsreduksjon. Gjennom å bruke Oslo kommunes innkjøpsmakt til å stille strenge klimakrav vil de direkte utslippene fra Oslo kommunes bygge- og anleggsprosjekter reduseres. Forslaget sikrer at sentrale punkter i tidligere vedtatt anskaffelsesstrategi følges opp på en gjennomtenkt, enhetlig og koordinert måte i berørte virksomheter.
2. Forutsigbarhet. Ved å stille standard krav til fossilfrie, og etter hvert utslippsfrie bygge- og anleggsplasser på alle oppdrag som utføres for Oslo kommune, ønskers

det å skape forutsigbarhet for leverandørene slik at de får mulighet til å omstille seg. Forutsigbarheten vil også bidra til å trygge store investeringer i nullutslippsteknologi, ettersom Oslo kommune vil etterspørre den type teknologi i økende grad i årene som kommer.

3. Innovasjon og markedsutvikling. Utslippsfrie maskiner og store kjøretøy finnes per i dag kun i begrenset grad. Ved å stille relevante krav bruker kommunen innkjøpsmakten aktivt og bidrar til å skape et marked for nullutslippsteknologi og biogass på et område som er under utvikling. Strengt klima- og miljøkrav kan også bidra til innovasjon i måten bygge- og anleggsprosjekter organiseres og gjennomføres.

Fra fossilfritt til utslippsfritt

Teknisk sett er en overgang til fossilfritt drivstoff slik som bærekraftig biodrivstoff (HVO100) mulig å gjennomføre med eksisterende maskin- og kjøretøypark. Overgangen vil innebære noe økte driftskostnader, men bidrar til at klimagassutslippene knyttet til byggevirkomheten elimineres. Det er ønskelig å stimulere til at bygge- og anleggsbransjen konverterer sin maskin- og kjøretøypark slik at Oslo kommune får en helt utslippsfri bygge- og anleggssektor. Bærekraftig biodrivstoff er en knapp ressurs og det er betydelig risiko for at tilgangen reduseres og prisene øker i årene framover. Nasjonalt er det vedtatt økt bruk av biodrivstoff i veitrafikk fram mot 2030. Fokuset på overgang til utslippsfrie anleggsmaskiner bidrar til redusert etterspørsel etter biodrivstoff mot 2030, og dermed økt tilgjengelighet til bærekraftig drivstoff til formål som man ikke har tilsvarende teknologisk mulighet til å endre til utslippsfri teknologi. I tillegg til å redusere klimagassutslippene er det et mål at kommunens nye krav bidrar til å redusere viktige miljøbelastninger som lokal forurensning, støy og svevestøv.

Utslippsfrie maskiner og store kjøretøy finnes i dag kun i begrenset omfang. Gjennom hensiktsmessige tildelingskriterier vil Oslo kommune bidra til å øke volumet av innovasjon og nullutslippsteknologi i bygge- og anleggsbransjen. For å nå målet om å bli en nullutslippsby, må det må investeres i nullutslippsteknologi, og flere teknologier må tas i bruk.

Oslos arbeid for utslippsfrie byggeplasser har fått betydelig oppmerksomhet nasjonalt og internasjonalt. Denne saken må ses i sammenheng med den rollen Oslo har tatt som pionér på dette feltet. Denne saken vil styrke og samordne innsatsen fra alle de kommunale virksomhetene som har oppdrag i bygge- og anleggsmarkedet. Det legges til grunn aktiv bruk av tildelingskriterier på en ny måte, for å fremme innovasjon og utvikling av ny utslippsfri teknologi med tilhørende forretningsmodeller. Dermed legges det grunnlag for at Oslo også i årene framover kan spille en sentral rolle i overgangen til en mer konkurransekraftig, framtidsrettet og klimavennlig bygge- og anleggsnæring.

Tilgang på infrastruktur

Flere fossil- og utslippsfrie løsninger krever tilgang på utslippsfrie energibærere fra byggestart. Der hvor anskaffelsen er et bygg som i bruksfasen skal bruke strøm og fjernvarme, vil man i alle tilfeller måtte koble bygget til aktuelt energinett. For å tilrettelegge for mest mulig bruk av nullutslippsteknologi, må nødvendig infrastruktur være etablert til byggestart. Det er derfor viktig at oppdragsgiver tar større ansvar for energiforsyningen, og involverer infrastruktureier tidlig i planleggingsfasen.

Dialog med virksomheter og leverandører

Oslo kommune ønsker å stille ambisiøse klimakrav til sine bygge- og anleggsprosjekter, men det er viktig at kravene ikke blir et hinder for gjennomføring av prosjekter.

Flere av Oslo kommunes virksomheter har allerede opparbeidet seg erfaringer med fossil- og utslippsfrie byggeplasser. Kravene i denne byrådssaken er derfor utarbeidet i tett dialog med representanter fra de av Oslo kommunes virksomheter som kravene vil bli relevante for. Representanter fra Bymiljøetaten, Vann- og avløpsetaten, Undervisningsbygg, Omsorgsbygg, Fornebubanen, Oslo havn, Boligbygg, Kultur og idrettsbygg og Klimaetaten har i en arbeidsgruppe bidratt til å utforme kravene basert på erfaringer fra egen virksomhet.

I tillegg har bygge- og anleggsbransjen vært involvert for å sikre at kravene er gjennomførbare. Det ble arrangert en åpen leverandørkonferanse våren 2019, der bygge- og anleggsbransjen fikk anledning til å komme med innspill til kravstillingen. Dette initiativet ble godt mottatt og leverandørene ga viktige og konstruktive innspill til arbeidet. Leverandørene er positive til at det stilles krav, og de ønsker forutsigbarhet. Ved at alle Oslo kommunes virksomheter nå stiller de samme kravene og varsler at kravene gradvis vil strammes inn, vil leverandørene få nødvendige signaler til å omstille seg i tide. For Oslo kommune som byggherre er det også viktig å opprettholde konkurranse i leverandørmarkedet, slik at de minste firmaene ikke presses ut av markedet dersom de ikke har økonomi til å investere i utslippsfrie anleggsmaskiner.

Ettersom markedstilgangen på utslippsfrie anleggsmaskiner og kjøretøy er begrenset, vil Oslo kommune trappe opp kravene i takt med markedsutviklingen. I 2025 skal alle anleggsmaskiner som benyttes på kommunens bygge-/anleggsplasser være utslippsfrie.

2. Definisjoner

Definisjoner	
Fossilfri	Energibærere som ikke slipper ut ny CO ₂ til atmosfæren ved bruk. Fossilfrie energibærere i denne sammenhengen er biodiesel, bioetanol, biogass, pellets, elektrisitet, hydrogen og fjernvarme.
Utslippsfri/ nullutslipp	Energibærere som ikke avgir noen form for utslipp ved bruk, verken CO ₂ eller andre gasser som påvirker lokal luftkvalitet (slik som partikkelutslipp og svevestøv). Utslippsfrie energibærere er elektrisitet, hydrogen og fjernvarme. Utslippsfrie maskiner/kjøretøy inkluderer batterielektriske og kabelelektriske maskiner/kjøretøy eller maskiner/kjøretøy som benytter hydrogen eller annen nullutslippsteknologi.
Maskinregisteret	Maskinregisteret er et register for alle typer maskiner og utstyr. En komplett nettbasert oversikt over maskiner, med relevant informasjon om drivstofftype og forbruk
Euroklasse	Typegodkjenning av alle nye biler og nye motorer til kjøretøy. Eurokravene angir hvor store utslipp nye motorer til tunge kjøretøy maksimalt kan ha for å bli godkjent for salg i EUs medlemsland. Euroklasse stiller kun krav til utslipp som i hovedsak påvirker lokal luftforurensing (slik som partikkelutslipp og svevestøv). Det stilles ikke krav til klimagassutslipp (CO ₂). Tatt inn i kjøretøyforskriften kap. 25.
Steg	Typegodkjenning av alle nye maskiner. Steg angir hvor store utslipp nye maskiner kan ha for å bli godkjent i EUs medlemsland. Tatt inn i kjøretøyforskriften § 25-26. Steg tilsvarer Euroklasse for kjøretøy.
Minimumskrav	Beskrivelse av egenskapene som er påkrevd ved det produkt/tjeneste som skal anskaffes
Tildelingskriterier	De egenskaper ved tilbudene som skal vurderes for å avgjøre hvilket tilbud som vinner konkurransen
Kontraktskrav	De generelle og spesielle bestemmelsene som skal gjelde for

	kontrakten
Best value Procurement (BVP)	Best Value Procurement (BVP) er en metode for innkjøp og prosjektstyring som hjelper oppdragsgiver å finne den rette kompetansen og sikre god prestasjon av leverandørene i oppdraget. Metoden legger vekt på å utnytte leverandørens kompetanse og gi leverandøren ansvaret for løsning og gjennomføring, mens oppdragsgiver tar en kvalitetsoppfølgerrolle.
Samspillskontrakt	En samarbeidsform i et bygge-/anleggsprosjekt, hvor alle parter involveres i en tidlig fase. Partene samarbeider bl.a. om løsningsvalg og/eller gjennomføring. Prosjektet gjennomføres under felles målsetninger og felles økonomiske interesser.

3. Nye krav

Kravene består av kontraktskrav, bruk av tildelingskriteriet Miljø med underkriterier og minimumskrav.

Kontraktskravene gjelder for alle anskaffelser med en estimert verdi på over kr 500 000 eks mva. Det er samme terskel som gjelder for når det er obligatorisk å benytte Oslo kommunes standardkontrakter for bygg og anlegg.

Krav til bruk av tildelingskriteriet Miljø (med underkriterier) i tråd med det som fremmes i denne saken gjelder for alle anskaffelser med en estimert verdi på over kr 5 millioner eks mva. Denne terskelen er valgt fordi det er mange små prosjekter i kommunen, spesielt i anleggsbransjen, hvor det finnes potensial for reduksjon i klimagassutslipp. Byråden for finans mener imidlertid at å sette terskelen til kr 500 000 er for lavt da det kan medføre mye ekstra arbeid for svært små prosjekter. Å heve terskelen til EØS-tersekelen for bygge- og anleggsarbeider (for tiden på kr 51 mill.) vil derimot gjøre at veldig mange anleggsprosjekter faller utenfor. Byråden for finans har derfor valgt å foreslå en terskelverdi på 5 millioner kroner for obligatorisk bruk av tildelingskriteriet Miljø. Ettersom tildelingskriterier ikke er absolutte krav, men egenskaper som leverandørene konkurrerer på, anses ikke disse kriteriene å ville være til hinder for å få tilstrekkelig konkurranse. Dersom ingen av tilbudene har miljøegenskaper utover det som kreves som kontraktskrav og minimumskrav, konkurrerer leverandørene på pris- og kvalitetskriteriene.

Terskelen for å benytte minimumskravet om utslippsfri oppvarming er satt til EØS-tersekolverdi for bygge- og anleggsanskaffelser (for tiden på kr 51 millioner). Dette er gjort fordi oppvarming og tørk i hovedsak er relevant for større byggeoppdrag med høy kontraktsverdi. Det kreves også ekstra tid til planlegging og etablering av nødvendig infrastruktur på et tidligere tidspunkt enn det som til nå har vært standard.

Kontraktskravene skal inn i alle kontrakter, mens tildelingskriterier og minimumskrav er en del av konkurransegrunnlaget.

Kontraktskrav - gjelder for alle anskaffelser med en estimert verdi på over kr 500 000 eks mva.:

- Alle anleggsmaskiner som benyttes på bygge-/anleggsplassen skal være fossilfrie.
- Alle kjøretøy som benyttes til transport av masser og avfall til/fra bygge-/anleggsplassen skal benytte fossilfritt drivstoff.
- Innen 2025 skal alle anleggsmaskinene på Oslo kommunes bygge-/anleggsplasser være utslippsfrie. Dette gjelder også for kontrakter som inngås før 2025.
- Innen 2025 skal alle kjøretøy til massetransport til/fra byggeplassen være nullutslipp eller biogasskjøretøy.

Tildelingskriteriet Miljø med underkriterier - gjelder for alle anskaffelser med en estimert verdi på over kr 5 millioner eks mva.:

- Leverandøren får uttelling for bruk av utslippsfrie og biogassdrevne maskiner og kjøretøy samt redusert massetransport.

Minimumskrav - gjelder for alle anskaffelser med en estimert verdi på over EØS-terskelverdi for bygge- og anleggskontrakter (for tiden kr 51 millioner eks mva).:

- Oppvarming/tørk skal gjøres utslippsfritt.

3.1 Kontraktskrav: Miljø

I. Fossilfrie anleggsmaskiner og kjøretøy

Alle maskiner som benyttes på bygge-/anleggsplassen skal være fossilfrie. Alle maskiner som benyttes skal være CE-godkjent og registret i Maskinregisteret. Alle kjøretøy som benyttes til transport av masser og avfall som fjernes fra og leveres til bygge-/anleggsplassen skal minst være euroklasse 6/VI og benytte fossilfritt drivstoff som erstatning for fossilt drivstoff.

For at maskiner og kjøretøy skal tilfredsstille kravet om å være fossilfrie kreves at de minst bytter ut fossilt diesel med bærekraftig biodiesel. Ytterligere utslippsfri teknologi vil også tilfredsstille kontraktskravet om fossilfritt og gir uttelling gjennom tildelingskriteriene. Det kreves at maskinene skal være registrert i Maskinregisteret. Dette vil forenkle oppfølgingen av kravene, da man enkelt kan få oversikt over hvilke maskiner som benyttes og hvilket drivstoff de anvender.

Det stilles krav til at kjøretøy skal tilfredsstille euroklasse 6 da dette er kjøretøy som kan benytte avansert biodrivstoff og som har lave lokale utslipp. Da Oslo kommune ikke ønsker at kravene skal stimulere til innkjøp av nye maskiner som ikke er nullutslipp stilles det ikke krav til tilsvarende steg (typegodkjenning) for maskiner.

II. Krav om utslippsfrie byggeplasser innen 2025

Leverandøren skal jobbe aktivt for i størst mulig grad å benytte utslippsfrie løsninger på byggeplassen fra byggestart og frem til ferdigstillelse. Alle maskiner og utstyr som benyttes på byggeplassen skal være utslippsfrie innen 2025.

Overgangen til utslippsfrie maskiner og utstyr skal være inkludert i prisen for oppdraget.

III. Krav om nullutslipp- og biogasskjøretøy til massetransport innen 2025

Leverandøren skal jobbe aktivt for å redusere utslipp fra transport av masser. Innen 2025 skal alle kjøretøy for transport av masser til/fra bygge-/anleggsplassen gjøres med nullutslippskjøretøy (dvs. batterielektrisk eller hydrogen) eller biogasskjøretøy som minimum oppfyller euroklasse 6/VI. Overgangen til kjøretøy med overnevnte drivstoffteknologier skal være inkludert i prisen for oppdraget.

For å etterstrebe målet om utslippsfrie og biogassdrevet bygge- og anleggsvirksomhet innen 2025 ønsker Oslo kommune at også de bygge-/anleggsprosjektene som iverksettes tidligere skal etterstrebe utslippsfrie og biogassbaserte løsninger i takt med markedsutviklingen. Etterlevelsen av disse kontraktskravene bør være et tema i kontraktsoppfølgingsfasen.

IV. Generelt for maskiner og kjøretøy

Leverandøren forplikter seg til å benytte de maskin- og kjøretøyteknologier og/eller drivstofftyper som oppgis i tilbudet (jf. Tilbudet vedlegg XX). Nye kjøretøy eller drivstofftyper som introduseres i løpet av kontraktsperioden skal være minst like miljø- og klimavennlige som opprinnelig avtalt. Ved uforutsette hendelser utenfor Leverandørens kontroll kan avtalte krav fravikes hvis det kan dokumenteres at

tilsvarende erstatninger ikke er å oppdrive. En eventuell fravikelse av kravet skal godkjennes av Oppdragsgiver.

For kjøretøy som benyttes til flere oppdrag innenfor samme tidsrom, der Oslo kommune er én av oppdragsgiverne kan det ikke kreves at Leverandøren skifter drivstoff mellom oppdragene. Det er derfor tilstrekkelig at Leverandøren kan dokumentere at den mengde fossilfritt/utslippsfritt drivstoff som er nødvendig for å gjennomføre oppdraget for Oslo kommune er anskaffet og brukt i oppdragsperioden.

V. Drivstoff

Leverandøren skal til enhver tid kunne fremlegge dokumentasjon på hvilket drivstoff som er kjøpt og benyttet i kontraktperioden. Dokumentasjonen skal eksempelvis inneholde følgende informasjon:

drivstoffprodusent, drivstoffleverandør, mengde, opprinnelse og sertifisering.

Drivstoffet Leverandøren har forpliktet seg til å benytte i denne kontrakten, skal oppfylle EUs bærekraftskriterier for biodrivstoff.*

Leverandøren skal til enhver tid kunne fremlegge dokumentasjon på at biodrivstoffet oppfyller bærekraftskriteriene.

** Forskrift om begrensning i bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier og andre produkter (produktforskriften) §§ 3-6 til 3-9*

Dersom Leverandøren arbeider på flere prosjekter parallelt, må Leverandøren kunne dokumentere og ha anskaffet den mengden fossilfritt drivstoff som trengs for å utføre oppdraget for Oslo kommune i løpet av kontraktperioden.

Hvis Leverandøren har forpliktet seg til å benytte biogasskjøretøy og/eller biogassmaskiner aksepteres kun innblanding av naturgass hvis 100 % ren biogass ikke er tilgjengelig i markedet. Oppdragsgiver skal informeres hvis dette inntreffer.

VI. Tomgangskjøring

Tomgangskjøring skal ikke forekomme på Oppdragsgivers adresser. Dette gjelder alle maskiner og kjøretøy.

VII. Unntaksbestemmelser

Oppdragsgiver kan gi dispensasjon fra hele eller deler av miljøbestemmelsene dersom Leverandøren kan dokumentere at det ikke er praktisk mulig å oppfylle kravet. Dispensasjon skal gis skriftlig, og skal bl.a. beskrive tid og omfang for dispensasjonen.

Det er viktig at kravene ikke medfører at all byggevirkksomhet stopper opp. Ettersom kravene etterspør teknologi som per i dag ikke eksisterer i markedet, er det viktig å ha mulighet til å søke unntak fra kravene.

Der oppdragsgiver ønsker å stille strenge minimumskrav til miljø, for eksempel krav til utslippsfri byggeplass eller strenge minimumskrav knyttet til byggets miljøprestasjoner over livsløpet, kan tildelingskriteriet Miljø vektas lavere eller fravikes.

For å gi de minste entreprenørene tilstrekkelig tid til å omstille seg, vil anskaffelser med en verdi under kr 5 millioner eks mva. kun stille minimumskrav og kontraktskrav om fossilfrie maskiner og kjøretøy. Det er valgfritt å benytte tildelingskriteriene ved slike anskaffelser. Det er utarbeidet et forenklet sett med tildelingskriterier som også kan benyttes hvis ønskelig.

Andre typer krav

Ved innovative anskaffelsesprosesser som Best Value Procurement BVP (prestasjonsinnkjøp) og Samspillskontrakter blir anskaffelsesprosessen gjennomført slik at Leverandøren i langt større grad er delaktig i gjennomføringsprosessen og ved utvikling av løsning enn ved ordinære anskaffelsesprosesser. I disse prosessene må derfor kravene tilpasses anskaffelsesprosessen. De må likevel legge minimumskravet og kontraktskravene til grunn, men her gjelder ikke tildelingskriteriene. Premisset for avtalen må være at utslippsfrie løsninger og/eller biogass skal benyttes.

VIII. Mislighold av miljøbestemmelser

Hensiktsmessig dagmulksats må vurderes konkret i hver anskaffelse

Hvis Leverandøren ikke oppfyller ett eller flere av miljøkravene eller ikke leverer i henhold til tilbud (avtalte ytelser), kan Oppdragsgiver kreve dagmulkt for den tiden misligholdet pågår.

Dagmulksatsen pr. hverdag for brudd på miljøbestemmelser utgjør inntil [XX] % av kontraktssummen, men ikke mindre enn kr 1 000 eks mva.

Ved gjentatte eller grove brudd på miljøbestemmelser kan Oppdragsgiver heve kontrakten med umiddelbar virkning.

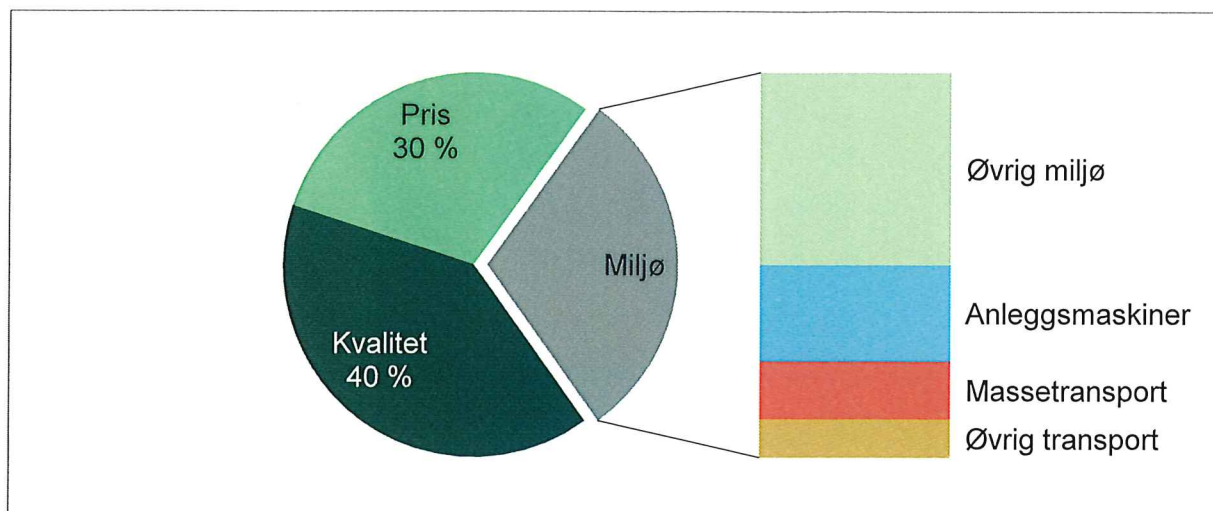
Anskaffelsene som omfattes av disse kravene er av ulik karakter, størrelse og omfang. Størrelsen på dagmulkten må derfor vurderes av oppdragsgiver i hvert enkelt tilfelle.

3.2 Tildelingskriteriet Miljø

I henhold til forskrift om offentlige anskaffelser § 7-9 bør man vektlegge miljø minimum 30 % der Miljø brukes som tildelingskriterium. Tildelingskriteriet Miljø rommer mer enn kun direkte utslipp fra byggeperioden. For eksempel vil materialer, geografisk plassering, ladeinfrastruktur, avfall, lokal luftkvalitet, støy og energibruk i drift være andre parametere man ønsker å evaluere. I livssyklusammenheng er byggematerialer som regel den delen av bygget som utgjør det største klimafotavtrykket. Det er en betydelig klimagevinst ved å etterspørre klimavennlige materialer og sikre utslippskutt i hele verdikjeden.

Oslo kommunes byggeprosjekter varierer i størrelse, omfang og karakter. I mindre anleggsprosjekter vil utslipp fra anleggsplassen kunne utgjøre størsteparten av anskaffelsens totale miljøbelastning. I større byggeprosjekter vil byggeplassen kun utgjøre én mindre andel av den totale miljøbelastningen. Ved bruk av Miljø som tildelingskriterium skal man vurdere og fastsette vektning av kriteriet fra prosjekt til prosjekt. Miljø skal vektes minimum 20 %, men det anbefales at miljø vektes 30 % av den totale anskaffelsen (der pris og kvalitet oftest er de andre tildelingskriteriene). Underkriteriene som påvirker direkte utslipp fra bygge- og anleggsplassen, og som omtales i dette dokumentet, bør vektes minimum 50 % under tildelingskriteriet Miljø. Der det settes strengere minimumskrav til miljøprestasjon, kan man vekte miljø forholdsmessig lavere.

Til underkriteriene knyttet til utslipp fra bygge- og anleggsplass, får leverandørene uttelling for å benytte utslippsfrie og/eller biogassdrevne maskiner, og å redusere utslipp fra og omfang av massetransport og øvrig transport. Figuren illustrerer anbefalt vektning av de ulike underkriteriene. For mindre anskaffelser med kontraktsverdi under kr 5 millioner eks mva. er bruk av tildelingskriteriet Miljø valgfritt. Oppdragsgiver kan eventuelt velge et enklere sett tildelingskriterier, med enklere evalueringsmetode og krav til dokumentasjon.

Figur som viser hvordan underkriterier i tildelingskriteriet Miljø kan fordele seg

I. Utslippsfrie maskiner

Leverandøren får uttelling for andel utslippsfrie og/eller biogassbaserte maskiner for gjennomføring av denne kontrakten.

II. Transport av masser

Leverandøren får uttelling for andel utslippsfrie og/eller biogasskjøretøy til transport av masser som hentes/leveres til bygge-/anleggsplassen.

Leverandøren får også uttelling for redusert massetransport basert på antall km og antall tonn masse.

Frakt av masser ifm. bygge- og anleggsprosjekter er identifisert som en vesentlig kilde til klimagassutslipp. Klimaetaten er i 2019 gitt i oppdrag å lede et prosjekt for utvikling og utprøving av metoder for mer klimavennlig massehåndtering i samarbeid med relevante virksomheter. Eiendomsforetakene og andre virksomheter med oppdrag i bygge- og anleggsmarkedet er invitert til å identifisere pilotprosjekter for klimavennlig massehåndtering. Utfordringen er at store masser kjøres til og fra deponier langt utenfor byen. Med en smartere lokal forvaltning av masser, for eksempel med midlertidig mellomagring, kan det være et betydelig potensial for effektivisering og utslippskutt. Det foreslås at tildelingskriteriene på dette området innrettes for å fremme mer effektive systemer og metoder for massehåndtering.

III. Øvrig transport og andre tiltak

Leverandøren får uttelling for sin evne til å redusere bruken av fossile kjøretøy til transport av materialer, avfall, utstyr, personell og lignende på eller til/fra bygge-/anleggsplassen.

Det kan være mange muligheter for å redusere utslipp knyttet til arbeidet på en bygge-/anleggsplass. Dette tildelingskriteriet skal gi leverandøren mulighet til å tenke innovativt på andre områder enn der det er satt minimumskrav.

Tildelingskriteriet Øvrig miljø omfattes ikke av disse kravene. Øvrig miljø kan omfatte andre miljøforhold og vil variere utfra prosjektets omfang og natur. Øvrig miljø kan for eksempel omfatte materialer, biologisk mangfold, avfall, geografisk plassering, energibruk i drift og annet.

3.3 Minimumskrav

I. *Oppvarming og tørk*

Oppvarming og tørk skal gjøres utslippsfritt for eksempel ved bruk av strøm, fjernvarme eller annen nullutslippsteknologi.

Oslo kommunes bygge- og anleggsprosjekter vil foregå innenfor kommunegrensen, hvor det i all hovedsak er tilgang på kollektive energibærere som strøm og fjernvarme. For å oppnå minimumskravet om utslippsfri oppvarming og tørk, må oppdragsgiver kunne stille nødvendig infrastruktur til rådighet. Det kan i noen tilfeller kreve at oppdragsgiver planlegger byggeprosjektet på en annen måte enn det som er standard ved å kontakte infrastruktureier i god tid før prosjektoppstart. Som dokumentasjon til minimumskravet, skal leverandøren legge ved en kort skriftlig redegjørelse for hvordan oppvarming og tørk skal gjøres utslippsfritt. Ettersom oppvarming og tørk er mest relevant i byggeprosjekter inntretr minimumskravet ved EØS-terskelverdi for bygge- og anleggsanskaffelser (for tiden kr 51 millioner eks mva.).

4. Veiledning og evaluering

En veiledning til oppdragsgiver vil utarbeides av Utviklings- og kompetanseetaten (UKE), der nødvendige vurderinger knyttet til bruk av kravene vil beskrives. Dette vil gjelde vekting av miljø, opptrapping, fremskaffelse av infrastruktur, bruk av dagmulkt o.a. UKE vil også utarbeide excelark med metode for evaluering av tilbud under tildelingskriteriet.

Mindre endringer i kravene og veiledningen vil forekomme i takt med at Oslo kommune høster erfaringer med kravene. Etter to år vil kravene i sin helhet evalueres og oppdateres basert på markedsutviklingen og erfaringer.

UKE vil tilby veiledning og faglig bistand i forbindelse med implementering av nye felles standardkrav. Det vil også bli tatt initiativ til koordinert markedsdialog, for å formidle innhold i krav og identifisere mulige utfordringer knyttet til gjennomføring.

5. Dokumentasjon og oppfølging

Det stilles krav til at leverandøren kan dokumentere at de kan innfri kravene i konkurransen og underveis i kontraktsperioden.

Til minimumskravet stilles følgende krav til dokumentasjon:

- For å sikre at oppvarming/tørk foregår utslippsfritt må leverandøren i tilbudet legge ved en kort beskrivelse på hvordan dette skal gjøres.

For å konkurrere på tildelingskriteriet stilles følgende krav til dokumentasjon:

- Leverandøren skal fylle ut en liste over maskiner og kjøretøy i tilbudet. Listen skal gi en oversikt over hvilke typer maskiner og kjøretøy leverandøren vil benytte i gjennomføringen. Malen som dette skal fylles inn i vil også inneholde en metode for evaluering av tilbud.
- Leverandørens beskrivelse av øvrige tiltak.

Kontraktskravene krever følgende dokumentasjon i oppdragsperioden:

- Alle maskiner skal være registrert i Maskinregisteret. Da vil oppdragsgiver ha mulighet til å få en total oversikt over hvilke maskiner som benyttes på bygge-/anleggsplasser og hvilket drivstoff de kan benytte.
- Oppdragsgiver må bekrefte at fossilfritt drivstoff skal benyttes til maskiner og kjøretøy.
- Dokumentasjon på anskaffet fossilfritt drivstoff tilsvarende arbeidet som gjøres for Oslo kommune må kunne legges frem for oppdragsgiver i oppdragsperioden.

6. Lover og regelverk, tidligere vedtak

Anskaffelsesforskriften § 7-9 om minimering av miljøbelastning: Det anbefales at der Miljø brukes som tildelingskriterium, bør dette kriteriet som hovedregel vektes minimum 30 prosent.

Oslo kommunes klimabudsjett, jf. sak 1/2019, kapittel 2:

Oslo kommune skal bruke sin innkjøpsmakt til å sette minimumskrav, eventuelt tilpassede tildelingskriterier som premierer de beste løsningene ut fra et klimaperspektiv. Kravene vil bli anvendt i kommunens bygg- og anleggsvirksomhet.

Oslo kommunes anskaffelsesstrategi, jf. byrådssak 1104/17:

Delmål 2: Oslo kommunes anskaffelser skal gjøre Oslo til en grønnere by.

Kommunen skal i all planlegging av anskaffelser ta utgangspunkt i målet om å bli en utslippsfri by. Kjøretøy og bygg- og anleggsmaskiner som brukes i forbindelse med utførelse av arbeid for Oslo kommune, skal som en hovedregel ha nullutslippsteknologi.

Klimastrategi for Oslo mot 2030, byrådssak 214/19 (skal behandles i bystyret høsten 2019):

En av strategiens satsingsområder er at bygge- og anleggsvirksomheten i Oslo skal bli fossilfri, deretter utslippsfri innen 2030. Det er også et satsingsområde at alle varebiler i Oslo skal være utslippsfrie, og at all tungtransport i Oslo skal være utslippsfri eller bruke bærekraftige fornybare drivstoff innen 2030. I nullutslippsbyen vil de rene nullutslippsteknologiene (el og hydrogen) utgjøre en stor del av løsningen for å unngå klimagassutslipp fra kjøretøy og maskiner. Biogass, og eventuelle andre biodrivstoff som er bærekraftig produsert og som kan dokumenteres å gi tilsvarende klimanytte som el og hydrogen, er en viktig del av klimaløsningen for tunge kjøretøy, anleggsmaskiner og skip.

7. Økonomiske og administrative konsekvenser

Det forventes at kommunens nye klima- og miljøkrav vil medføre noe økte kostnader i kommunens bygge- og anleggsprosjekter, iallfall i en overgangsperiode. Driftskostnadene kan imidlertid på sikt gå ned ettersom bruk av nye energikilder kan være rimeligere og mer effektive enn de som tradisjonalt har vært benyttet.

8. Vedtakskompetanse

Bystyret har i sak 186/19 Reglement for byrådet, § 3-9 delegert til byrådet å vedta administrative regelverk som omhandler støttefunksjoner for administrasjonen. I byrådsreglementet § 3-2 andre ledd fremgår det at byrådet kan delegere til byrådets medlemmer å treffe vedtak i saker som ikke er av prinsipiell betydning.

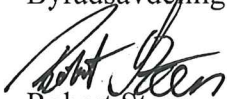
Byråden for finans innstiller til byrådet å fatte følgende vedtak:

1. Alle Oslo kommunes virksomheter skal benytte standard klima- og miljøkrav til kommunens bygge- og anleggsplasser slik de fremgår av vedlegg til saken, herunder:
 - a. Standard kontraktsbestemmelser:
 - i. Fossilfrie anleggsmaskiner og kjøretøy til transport av masser og avfall
 - ii. Utslippsfrie bygge-/anleggsplasser innen 2025
 - iii. Krav om nullutslipp- og biogasskjøretøy til massetransport innen 2025
 - iv. Generelt om maskiner og kjøretøy
 - v. Drivstoff
 - vi. Tomgangskjøring
 - vii. Unntaksbestemmelser
 - viii. Mislighold av miljøbestemmelser

- b. Tildelingskriterier for utslippsfrie maskiner og maskiner på biogass
 - c. Tildelingskriterier for utslippsfrie og biogassdrevne kjøretøy til massetransport og redusert massetransport
 - d. Tildelingskriterier for øvrig transport og andre tiltak som reduserer utslippene knyttet til arbeidet på bygge-/anleggsplassen
 - e. Minimumskrav til utslippsfri oppvarming og tørk av byggeplass
2. Standard kontraktsbestemmelser tas inn i samtlige kontrakter innen bygg og anlegg (ref. vedlegg 1) med en kontraktsverdi over kr 500 000.
 3. Kontraktskravet om utslippsfrie bygge- og anleggsplasser innen 2025 skal tas inn i alle bygge- og anleggsanskaffelser som vil pågå utover 2025 (ref. vedlegg 1).
 4. Kontraktskravet om utslippsfrie maskiner og utstyr som benyttes på bygge-/anleggsplasser skal være tas inn i alle bygge- og anleggsanskaffelser som vil pågå utover 2025 (ref. vedlegg 1).
 5. Kontraktskravet om utslippsfrie og biogassdrevne kjøretøy til massetransport skal inn i alle bygge- og anleggsanskaffelser som vil pågå utover 2025 (ref. vedlegg 1).
 6. Tildelingskriteriet Miljø med underkriterier skal benyttes i alle kontrakter over kr 5 millioner. Det anbefales at miljø vektes 30 prosent i anskaffelsesprosessen. Miljø skal vektlegges minimum 20 prosent. Minst halvparten av miljøkriteriet skal omfatte direkte utslipp fra bygge-/anleggsvirksomhet. For kontrakter med estimert verdi under kr 5 millioner er det valgfritt å benytte tildelingskriteriet Miljø.
 7. Når virksomhetene setter strengere minimumskrav til miljø enn det som er standard krav, kan Miljø settes til en forholdsmessig lavere vektingsprosent.
 8. Minimumskravet om utslippsfri oppvarming og tørk av byggeplass skal benyttes i byggeprosjekter over EØS-terskelverdi for bygge- og anleggskontrakter (for tiden kr 51 millioner).
 9. Innovative anskaffelsesprosesser som Best Value Procurement (BVP) og Samspillskontrakter må legge minimumskravene til grunn, men her gjelder ikke krav knyttet om bruk av tildelingskriteriet Miljø. Premisset for avtalen må være at utslippsfrie og/eller biogassdrevne løsninger skal benyttes, tilsvarende det som gjelder for andre bygge- og anleggskontrakter.
 10. Den til enhver tid gjeldende evalueringsmal for tildelingskriteriet Miljø og underkriterier skal benyttes i samtlige bygge- og anleggsanskaffelser over kr 5 millioner.
 11. Byråden for finans gis fullmakt til å foreta de endringer av standard kontraktsbestemmelser som anses nødvendige for å ivareta de til enhver tid gjeldende lover og forskrifter.
 12. Byråden for finans gis fullmakt til å foreta mindre endringer av standard kontraktsbestemmelser som er av ikke-prinsipiell karakter. Dette gjelder også endringer for å stramme inn kravene i takt med markedsutviklingen.

Byrådsavdeling for finans, den

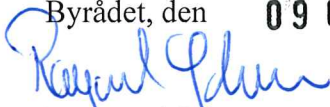
27 SEPT. 2019

Robert Steen

Byrådet tiltrådte innstillingen fra byråden for finans.

Byrådet, den **09 OKT. 2019**

Raymond Johansen

Vedlegg tilgjengelig på Internett:

1. Standard klima- og miljøkrav til Oslo kommunes bygge- og anleggsplasser

Vedlegg ikke tilgjengelig på Internett:

Ingen